

Eesti Maksekeskkonna Foorum

Koosoleku protokoll

Eesti Pank, 17.01.2018, nr 016

Toimumise aeg: algus kell 10:30, lõpp kell 12:30

Osa võtsid: Marko Udras (Eesti Kaubandus-Tööstuskoda); Nele Peil (Eesti Kaupmeeste Liit); Kersti Kracht (EVEA); Kalle Vaalma (Nets); Ave Mägi (Tarbijakaitseamet); Anna Mazur (Konkurentsiamet); Eve Korb (OP Corporate Bank); Maarja-Maria Aljas (SEB); Rain Eller (Swedbank); Erene Talivee (Danske Bank); Elina Kaseväli (LHV); Katrin Lepp, Ines Raivo (Luminor); Art Lukas (Maksekeskus); Andrus Ristkok (Eesti Hoiu-Laenuühistute Liit); Eero Treumann, Katrin Talihärm, Enn Riisalu (Eesti Pangaliit); Kristi Talving, Riina Piliste (MKM); Ester Olop, Marge Kaljas (Riigikassa); Liisi Mets, Ingrid Krieger, Daniel Tikkerbär (Finantsinspeksioon); Märten Ross, Thomas Auväärt, Kaarel Eller, Linda Lelumees, Siiri Tõniste (Rahandusministeerium); Madis Müller, Mihkel Nõmmela, Rait Roosve, Rainer Olt, Viljar Rääsk ja Eva Vahur (Eesti Pank)

Juhatas: Madis Müller

Protokollis: Rainer Olt

Kinnitatud päevakord:

1. Ülevaade elektrooniliste makseteenuste ja sularaha kasutamisest Eestis
2. Uue makseteenuste direktiiviga (PSD2) kaasnevate muudatuste jõustumine Eestis
3. Aktuaalsed arvelduste valdkonna teemad Euroopast ja Eestist
4. Eesti Maksekeskkonna Foorumi tulevikuplaanide arutelu

Lühiülevaade MKFi avalikest sõnumitest:

1. Aeg on küps arutada 1- ja 2-sendiste kasutamise vähendamise ja ümardusreeglite kehtestamise üle – vaata Eesti Panga 17.01. avaldatud pressiteadet ([otselink](#)) ja käesoleva protokollis lisas olevaid KKK-sid.
2. Paroolikaartide kaotamine muudaks pangatehingud inimestele turvalisemaks – vaata Eesti Panga 18.01. avaldatud pressiteadet ([otselink](#)).

Kokkuvõte

1. Ülevaade elektrooniliste makseteenuste ja sularaha kasutamisest Eestis /ca 45 minutit/

Mihkel Nõmmela (Eesti Pank) tutvustades lühidalt, kuidas eestimaalased kasutavad elektroonseid makseteenuseid ([vt ettekannet](#)), misjärel Madis Müller (Eesti Pank) andis ülevaate 1- ja 2-eurosendiste kasutamisest Eestis ning juhatas sisse arutelu seoses 1- ja 2-eurosendiste kasutamise vähendamise ja ümardusreeglite kehtestamisega ([vt ettekannet](#)).

Arutelu: 1- ja 2-sendiste sularaharingluses vähendamine ning ümardamisreeglite rakendamine

- Inimeste käes olevad 1- ja 2-sendised jääksid kehtima, aga väheneks ringluses olevat müntide hulk. Kaupmeestel jääks endiselt kohustus võtta vastu 1- ja 2-sendiseid münte, kuid mitte neid kassast vahetusrahana tagasi anda.
- Ümardamisreeglite puhul peetakse silmas vaid kogu ostukorvi maksumuse ümardamisest sularahatehingute puhul lähema 5 sendini. See tähendab, et kaupmeestel puuduks vajadus ümardada üksikute toodete hindu ning muutust ei toimuks ka ostu eest tasumisel pangakaardiga.

Kokkuvõttes toetasid MKFi liikmed avaliku arutelu algatamist ning teadvustasid, et 1- ja 2-sendiste kasutamise vähendamisega muudetakse raharinglus efektiivsemaks. Hetkel on rahaliselt keeruline hinnata sentide

Käitlemise arvelt saadavat säästu, sest pangad ja kaupmehed ei mõõda seda eraldi.

Arvestades, et ümardusreeglid tuleb kehtestada seaduses hakkaks see Valitsuse ja Riigikogu poolt toetuse leidmise korral lõpptarbijat mõjutama arvatavasti ühe kuni kahe aasta jooksul. Rõhutati, et lõpptarbija informeerimine peab olema hästi selge ja teavitus peab jõudma kriitiliste sihtgruppideni.

Järgmisel MKF koosolekul teeb Eesti Pank algatatud arutelu edenemisest vahekokkuvõtte

2. Uue makseteenuste direktiiviga (PSD2) kaasnevate muudatuste jõustumine Eestis /ca 45 minutit/

Kaarel Eller (Rahandusministeerium) andis ülevaate, millised on PSD2-ga kaasnevad uued makseteenused ja selgitas PSD2 rakendamise ajakava ning tehnilisi detaile ([vt ettekannet](#)).

Kokkuvõttes teadvustati, et avatud pangandus ehk standardiseeritud turvaline kolmandate osapoolte juurdepääs klientide pangakontodele mõjutab maksekeskkonda oluliselt.

PSD2 loob keskkonna, kus pangaklient võiks tänu uutele makseteenustele saada läbi ühe mobiilirakenduse turvaliselt hallata oma eri pankades asuvaid pangakontosid: näha vajalikku kontoteavet ja algatada makseid.

Samas, enne uute võimaluste ja ärimudelite sisulisemat arutamist, oodatakse tehniliste detailide selginemist läbi PSD2 rakendusmääruse kinnitamise ja pankade poolt arendatavate rakendusliideste (API-de). Eestis on kaks suuremat pankka oma API-dega välja tulnud ning kolmandatel osapooltel on võimalus neid juba testida.

Rainer Olt (Eesti Pank) juhatas sisse arutelu, kuidas turvalisuse tõstmiseks tagada sujuv üleminek paroolikaardilt tugeva kliendi autentimise lahendustele ([vt ettekannet](#)).

Arutelu: üleminek paroolikaartidelt tugeva autentimise lahendustele (n ID-kaart, mobiil-ID, SmartID või PIN-kalkulaator)

- Suured pangad on lõpetanud uute paroolikaartide väljastamise, ent on veel ca 300 000 pangaklienti, kes kasutavad aktiivselt paroolikaarti nii panga- kui ka e-riigi teenuste puhul.
- Parooli- või koodikaardi autentimislahendused ei vasta kaasaegsetele turvanõuetele ja seetõttu ei ole sobilikud kaitsmaks tarbija digitaalset identiteeti (ehk kogu infot, mida pank ja riik inimese kohta teab).
- Muutumatud salasõnad ja kaardile kirjutatud ühekordsed või taaskasutatavad turvakoodid on petturitele kergeks saagiks. Neid on petturitel võimalik näiteks „virtuaalselt“ pangaks kehastudes petukirjadega tarbijatelt „õngitseda“. Tulevikus, kui tarbijad harjuvad pangateenuseid kasutama läbi kolmandate teenusepakujate, muutub selline paroolikaardi koodide „õngitsemine“ veelgi lihtsamaks.

Kokkuvõttes PSD2 kohustab pankasid kasutama tugevat kliendi autentimist ja piirab paroolikaardi kasutusvõimalusi. Arvestades potentsiaalseid riske, nõustusid MKFi liikmed, et paroolikaartide kasutamise lõpetamine muudaks panga- ja e-riigi teenuste kasutamise turvalisemaks.

Pangad on hetkel individuaalselt planeerimas, kuidas lõpetada paroolikaartide kasutamine ja suunata kliendid tugeva autentimise lahenduste juurde. Samas teadvustati, et olukord kus pankade sõnumid ja paroolikaartide sulgemise tempo erineb, võib tekitada tarbijates segadust.

Rõhutati, et oluline on pankadepoolsed selged sõnumid ja paroolikaartide sulgemise ajaraam koos piisava üleminekuperioodiga: kõik sihtgrupid peavad saama teavitatud ning erilist tähelepanu tuleks pöörata inimestele, kel näiteks puudub sobiv nutiseade või ID-kaardi lugeja.

Probleemi ei nähtud selles, kui pangad lepiksid kokku ühtse paroolikaartide kaotamise plaani ja sõnumid, sest eesmärk on tarbijate turvalisuse tõstmine, mitte konkurentsieelse saavutamise.

3. Aktuaalsed arvelduste valdkonna teemad Euroopast ja Eestist /ca 15 minutit/

Rainer Olt (Eesti Pank) tegi ülevaate 29. novembril 2017 toimunud ERPB (Euro Retail Payments Board) ja EFIP (European Forum for Innovation in Payments – ERPB ja riiklike foorumite koostöövõrgustik) koosolekute olulisematest teemadest, ühtlasi tõi välja Eestit lähiajal ning pikemas perspektiivis mõjutatavad teemad ja konsultatsioonid ([vt ettekannet](#)).

MKFi liikmed võtsid ülevaate teadmiseks.

Üleeuroopalise väikmaksete reeglustiku (SEPA Instant Credit Transfer Scheme) lühikirjeldus on toodud käesoleva kokkuvõtte lisas.

4. Eesti Maksekeskkonna Foorumi tulevikuplaanide arutelu /ca 15 minutit/

Rainer Olt (Eesti Pank) tutvustas ettepanekut seoses MKFi töökorralduse ja tulevikuprioriteetidega ([vt ettekannet](#)).

Ettepanek luua vajadusel ajutisi teemapõhiseid MKF töörühmasid võeti positiivselt vastu. MKF liikmed saavad teha omapoolseid ettepanekuid teemade osas.

MKF liikmed saavad teha omapoolseid kirjalikke ettepanekuid nii tulevikuprioriteetide kui ka töökorralduse osas kuni 1. veebruarini, saates e-kiri rainer.olt@eestipank.ee

Koosoleku materjalid on kättesaadavad www.pangaliit.ee/maksefoorum

Lisa: Korduma kippuvad küsimused seoses 1- ja 2sendiste kasutuse vähendamise ja ümardusreeglite kehtestamisega

1) Miks Eesti Pank 1- ja 2sendised ringlusest kõrvaldab?

Ümardamisreeglite kasutusele võtmine ei tähenda 1- ja 2-sendiste ringlusest kõrvaldamist. Kõik mündid jäävad seadusliku maksevahendina jätkuvalt käibele ning kaupmeestel on kohustus neid poe kassas vastu võtta. Eesti Pank soovib kasutada ümardamisreegleid eelkõige eesmärgiga vähendada ringluses olevate 1- ja 2-sendiste koguseid, kuna kõik märgid näitavad, et neid münte kasutatakse kaupade ja teenuste eest tasumisel minimaalselt ning hindade ümardamine oleks seetõttu otstarbekas. Väikeseid sente küll saadakse kassast vahetusrahana, kuid need kipuvad kuhjuma inimeste kodudesse ning ei jõua erinevalt teistest müntidest kunagi tavapärase raharingluse käigus tagasi keskpanka.

2) Mida täpselt ühiskond väikeste sentide kaotamise pealt võidab? Kui suur see võit on? Kes võidab (tarbijad, ettevõtted, pangad)?

1- ja 2-sendistega ringlusega seonduvaid ühiskondlikke kulusid tervikuna on väga raske mõõta. Väikeste müntide vähesem kasutamine on kasulik eelkõige ettevõtjatele ning tarbijatele. Ettevõtjate osas väljendub see väiksemates kuludes nende müntide hankimise ning logistika näol. Tarbijate võit on kiirem ja mugavam teenindus kassades igapäevaostude eest tasumisel ning vähesel määral ka rahalise kahju vähenemine nende müntide kaotamisest. Kommertspangad eeldatavasti saavad samuti ümardamisreeglitest kasu, kuna sularahakäitluse mahud mõnevõrra vähenevad. Kindlasti on tegu võiduga keskkonna seisukohast, kuna vähema hulga müntide tootmine vähendab rahavermimise „ökoloogilist jalajälge“. Samuti väheneb risk, et keskkonnale kahjulikud ja inimeste jaoks väheväärtuslikud mündid ladestuvad Eesti loodusesse.

3) Kas väikeste sentide kadumine tõstab hindu?

Ümardamisreeglite kasutusele võtmine ei tõstaks hindu, kuna ümardatakse kassas tasutav ostusumma, mitte üksikute toodete hindasid. Kaupmeestele jääb jätkuvalt võimalus määrata hindasid 1 sendi täpsusega. Ümardamine toimub lähima viie sendi täpsuseni, mis tähendab, et 1, 2, 6 ja 7 sendiga lõppev ostukorvi maksumus ümardatakse alla ning 3, 4, 8 ja 9 sendiga lõppev ümardatakse üles. Kaardiga tasumisel hindu ei ümardata.

Ümardamisreeglitel oleks inflatsiooniline mõju vaid juhul, kui hindade ümardamine ei oleks sümmeetriline. Nii näiteks kõigi hindade allapoole ümardamise tõenäoline tagajärg oleks kaupmeeste poolt ümardamiselsete hindade tõstmise, mida neil tuleks teha senise käibe säilitamiseks.

4) Kas kõik hinnad muudetakse nüüd 5 sendi täpsusega ümmargusteks summadeks?

Ümardamisreeglite kasutusele võtmine ei tähenda üksikute toodete hindade ümardamist. Kaupmeestele jääb jätkuvalt vabadus endi hinnakujunduses määrata toodete hinnad 1 sendise täpsusega. Ümardamisreegel puudutab vaid kassas tasutava ostukorvi maksumuse ümardamist 5-sendi täpsuseni ning seda üksnes sularahas tasumisel.

5) Mida teha kätte jäänud 1- ja 2-sendistega pärast ümardamisreeglite jõustumist?

1- ja 2-sendised mündid jäävad kehtima seadusliku maksevahendina ning nendega saab jätkuvalt kauplustes tasuda, kuid vahetusrahana neid münte enam kassadest tagasi ei anta.

6) Kas 1- ja 2sendiseid võib viia ka metallikokkuostu?

Müntede ei saa ega oleks ka mõistlik viia metallikokkuostu. 1- ja 2-sendiste müntide nimiväärtus on kõrgem kui nende eest saadav raha vanametallina müümisel. 1- ja 2-sendiste näol ei ole tegemist vaskmüntidega, vaid vasega kaetud terasmüntidega, mistõttu ei ole neid võimalik anda vanarauda vasena ning vase eraldamine terasest on piisavalt kulukas protsess muutmaks müntide ümbersulatamise ebaotstarbekaks.

7) Kas kauplustes makstes võib tarbija ikkagi paluda, et kaupmees 1- ja 2sendised tagasi annab?

Kaupmehe käest 1-2-sendiste tagasisaamise võimalus sõltub sellest, mil moel ümardamisreegleid Eestis rakendada otsustatakse. Erinevad Euroopa riigid on kasutanud erinevaid mudeleid. Nii näiteks on liirimaal võimalik kliendil öelda, kui ta ei soovi lõpphinna ümardamist. Enamikes ümardamisreegleid rakendanud riikides siiski tarbijale sellist valikut jätud ei ole.

8) Kuidas Eesti Pank tagab, et kaupmehed olukorda ära ei kasuta hindade tõstmiseks?

Juhul kui ümardatakse üksnes sularahas tasutud ostude lõppsumma ning ümardamisreegel töötab matemaatiliselt nii hindade alla kui üles ümardamisel, ei ole kaupmeestel ühtegi majanduslikku põhjust kaupade hindu muuta.

9) Kelle poole tarbija pöörduma peab, kui ümardamisreegleid ei rakendata õigesti?

Kui tarbijal on kahtlusi ümardamisreegli õige rakendamise osas, tuleks tal pöörduda Tarbijakaitseameti poole.

10) Mida täpselt peavad kaupmehed tegema ümardamisreeglite kasutuselevõtuks?

Kaupmehed peaksid olema valmis tegema vajadusel uuendusi oma kassasüsteemides, võimaldamaks ostjatel tasuda kaardiga makstes täpne summa ning tagades sularahaga makstes automaatse lõpparve ümardamise.

Juhul kui otsustatakse Eestis kasutada mudelit, mis jätab kaupmehele valiku ümardamisreeglite rakendamisel, peab kaupmees tarbijat selgesõnaliselt teavitama, et tema müügikohas rakendatakse ümardamisreegleid. Lisaks tuleb kassast väljastataval tšekil näidata ümardatav summa.

11) Kes maksab kinni kaupmeeste kassasüsteemide uuendused?

Kaupmeeste kassasüsteemide uuendamine toimub kaupmeeste endi poolt ning sellega kaasnevad kulud jäävad kaupmeeste kanda.

12) Kas see on esimene samm sularahavaba ühiskonna suunas?

Ei. Ümardamisreeglite eesmärk on tagada sularaha ringluse efektiivne ning tõhus toimimine.

13) Kui palju Eesti Pank hoiab kokku väikeste müntide mitte-vermimise pealt? Kui palju me vähem münte vermimine edaspidi?

Kui Eestis rakenduvad 1- ja 2-sendiste müntide ümardamisreeglid, siis Eesti Pank sellest rahalist kokkuhoidu ei saa, kuna oleme senini suutnud hankida neid münte alla nimiväärtuse ning teeninud emissioonitulu. Tulevikus vermitavate müntide kogused sõltuvad paljuski tarbijate käitumisest, kui hästi ja laialdaselt võetakse omaks ümardamisreeglid. Teiste riikide kogemuste põhjal saab öelda, et müntide tootmine võib väheneda 75-90%.

14) Kas on uuritud inimeste eelistusi ümardamisreeglite küsimuses?

Eesti Panga poolt 2017.a. tellitud ja Turu-uuringute ASi poolt läbi viidud finantskäitumise uuring näitas, et 1- ja 2-sendiste ümardamisreegleid pooldaks Eesti tarbijatest 57%, vastu oleks 33% ning 10% vastanutest ei omanud seisukohta. Väga sarnastele tulemustele jõudis möödunud aastal ka Euroopa Komisjoni poolt tellitav Eurobaromeetri uuring, mille kohaselt toetaks Eestis väikeste sentide ümardamisreegleid 61% elanikest ning vastu oleks 32%.

15) Miks ei rakendada ümardamisreegleid ühtmoodi kõigis euroala riikides?

Ümardamisreeglite kasutuselevõttu 1- ja 2-sendiste puhul on arutatud ka Euroopa tasemel, kuid üksmeelt ei ole seni leitud. Seetõttu on mitmed riigid otsustanud kasutada EL õigusaktides jäetud vabadust liikuda selles küsimuses edasi iseseisvalt ootamata ära täieliku üksmeele tekkimist. Nii on tänaseks ümardamisreeglid seadustatud juba viies euroala riigis – Soomes, Belgias, Hollandis, Iirimaa ja Itaalias.

KEY CHARACTERISTICS OF THE SCT INST SCHEME

In a maximum of **10 seconds**, the money will be available in the account of the beneficiary of the payment

Up to **15,000 euros** can initially be transferred

The scheme will cover credit transfers in **euro**

SCT Inst has a potential scope of **34 European countries**

It is an **optional** scheme. Payment Service Providers (PSPs) can adhere as receivers only, or as both originators and receivers of SCT Inst transactions

To ease its implementation, the scheme is based on the existing **SEPA credit transfer scheme**